

Troude ha Milin : Ar marvailher brezoneg pe Marvailhou brezoneg, dastumet gand ar horonal **A. Troude** ha **G. Milin** (ar galleg a zo dirag ar brezoneg). Brest 1870.

Notennou : Modernnaet eo bet an doare-skriva. N'eo ket gwir e vefe galleg e-barz. Skrivet eo al leor a zo bet prestet din gand Skol-Veur Vrést gand an dorn.

Troude : Brést 1803 – Brést 1885). Levezonet eo Troude, gwechou 'zo, gand ereadurez ar galleg. Implijoud a ra "peleh" evel e galleg.

Eur bern traou a zo diwar-benn "Fortunatus" war Google.

Barvousekenn ar roue Fortunatus

Gwechall-goz ez oa e Lannuon eur plah yaouank a ouenn vad hag eur paotr yaouank a goulz gouenn. An daou-mañ a zeuas d'en em anoud, d'en em gared ha da zimezi : na petra 'ta ! Goude o eured ez ejont da chom war ar mêz, e peleh e vevjont eüruz e-pad eun nebeud bloaveziou, ken na zeujont d'en em enoui dre veza heb bugale. Neuze e savas trouz etrezo ha ne baoueze, bep tro, nemed dre ar rebechou hag ar homzou treñk a lavarent an eil d'egile. Ar wreg a damalle an ozah, hag hemañ d'e dro a daole ar beh war e wreg.

Eun devez evelato, hag an ozah ha dond da zoñjal ne helle ket ar vuhez-se padoud ganto, hag eñ ha mond da gaoud eun den brudet-kaer evid e furnez, hag a lavare an dud eun tammig sorser anezañ : ha kredi a-walh a rafen.

Sada an ozah eta o vond da gaoud hennez ha lavared dezañ petra 'oa e vuhez gand e wreg, ha diwar-benn petra 'oa buhez fall ganto.

« Dreist-oll, emezañ, abaoe an triweh miz diweza, or hêr-ni a zo eun ivern, ha ne hell ket padoud er hiz-se ganeom. Deut on d'ho kaoud, eme an ozah d'ar fur, da houlenñ kelenn diganeoh evid beza tennet a boan, va gwreg ha me. »

« Bez' e viot, eme egile ; evid eun nebeud bloaveziou e vezo hepken avad. Deut ganen el liorz, va mignon. »

Setu neuze ar sorser ha kas an ozah war e lerh el liorz da gichenn eur wezenn a oa enni tri aval : unan glaz, unan melen hag unan gwenn. Lavared a ra goude dezañ :

« Va mignon, kemerit an hini a fell deoh ha debrit anezañ. »

Hemañ a gemeras an aval gwenn, ha pa oe debret gantañ, ar sorser a lavaras :

« Debret hoh-eus eun aval a raio deoh kaoud eur mab a-benn nao miz hag eun devez amañ. Neuze c'hwi hag ho kwreg a vezo eüruz ha laouen, ken eüruz ha ma hell beza tad ha mamm gand bugel. An devez avad ma vezo krog en e bemzeg vloaz, an devez-se ez aio euz ar gêr ha n'her gwelot mui. A-barz ma'z aio kuit, kaer ho-pezo kinnig dezañ a bep seurt, ne gemero netra diganeoh, ha lavared zoken a raio : « Deut on heb netra en ho ti, hag heb netra ez in kuit, evel ma'z on deuet. » Ne falvezo ket dezañ zoken ez afeh d'e ambroug, ha war gement-se e leverot dezañ : « Kemer da vihanna, va mab, ar pez a weli er hoz ti kouezet a zo du-ze e penn ar vali. » Sad' aze, eme ar sorser, kement am-eus da lavared deoh ; it d'ar gêr bremañ ha kredit ez eo gwir kement am-eus lavaret deoh. »

An ozah a zistro d'ar gêr ker laouen hag an heol ; lavared a ra d'e wreg he-devezo eur mab a-benn nao miz.

« Gwell a ze », eme houmañ na ouie ket petra a dlee c'hoarvezoud diwezatoh, rag he fried, a hellit kredi, n'oa ket bet ken diskiant da lavared dezi ar pez en-doa klevet gand an den fur.

Tremen a ra daou, tri miz, gwellaad a ra d'an itron.

« Mad ar stal, eme an aotrou, gwir am-eus klevet. »

Ha gwir 'oa, rag a-benn an nao miz hag eun devez, ar wreg a hanas eur mab kaer-meurbed ha ker kreñv ma vije lavaret en-doa bloaz. Bremañ ar bugel-mañ a zo maget gand e vamm ha

diwallet gand pep seurt aket, a hellit kredi. An tad hag ar vamm o-doa madou, ha ne espernjont netre evid sevel o mab gwella ma hellent.

Dre ma teue ar bugel-mañ en oad, an tad a zizehe, koulz lavared, diwar e dreid. E wreg, o weled e gastiz, a houlennas outañ petra a hoarie gantañ.

« Ar pezh, emezañ, a hoarvezo ganeoh ivez a-benn nebeud amañ, siwaz ! »

Ne lavare ket gaou, rag tost 'oa e vab da baka e oad.

An deiz a-raog ma oe paket e bemzeg vloaz gantañ, ez eas da gaoud e dad hag e vamm :

« Pemzeg vloaz a zo, emezañ, abaoe m'emaon en ho ti ; eüruz on bet ganeoh hag ho trugarekaad a ran ; n'hoh-eus ket lezet ahanon heb gouzoud netra a gement a hell da zeski ha da houzoud eur bugel eveldon. Ho trugarekaad eta a ran en eur lavared deoh ez eo warhoaz an deiz din da vond kuit diouzoh. »

Ha petra bennag m'o-doa bet an tad hag ar vamm kalz a aket da vired na glevje pe oad en-doa, ne dalvezas netra an dra-ze dezo, o veza ma'z oa bet lakaet an deiz ma ranke o mab mond kuit d'ar houlz-se.

E vamm a ginnigas aour hag arhant dezañ da vond en hent ; ne gemeras gwenneg avad, ha lavared a reas dezi :

« Va mamm, pa'z on bet ganet ganeoh ez oan noaz-glez ; rag-se ivez ez eo red din mond kuit hep kemered netra. Dalhit ho madou ha grit ganto ar pezh a gerot ; evidon, me a ya bremañ, mall eo din ; n'am gwelot hiviziken ken, moarvad ; kenavezo ! »

Antronoz, da houlou-deiz, evel m'en-doa gwisket e zillad, e teuas da gaoud e vamm hag e dad ; poked a reas dezo beb eil, ha kenavezo er bed all !

« Red eo dit debri eun tamm bennag a-raog mond », eme e vamm.

« Seurt ebed, emezañ, n'am-eus ket a naon. »

An tad a falvezas dezañ mond d'e ziambroug, ha deut 'oa war an treuzou evid se, pa lavaras :

« Va zad, ne fell ket din e teufeh pelloh ; it da gaoud va mamm ha list' ahanon da vond vanan d'al leh ma'z eo rankoud din. »

« Va mab, eme an tad, pa ne fell ket dit ez afen pelloh, ha pa ne gemerez netra a gement on-eus c'hoant, kas ganez da vihanha ar pezh a gavi er hoz ti-soul a zo kouezet e penn ar vali. »

« Gweled a rin, eme ar mab ; kenavezo ! kenavezo ! »

Hag en hent.

Ar paotr-mañ, en em gavet e penn ar vali, a oa o vond e-biou d'an ti-soul, pa zeu da zoñj dezañ ar pezh en-doa lavaret e dad ; selled a ra e-barz ha p'en-devoe poulzet an nor, e wel eno eur marh dibret ha sternet.

« Em-eus aon, va zad ne felle ket dezañ e vijen eet war droad, hag e feiz, pa'z ema ar marh-mañ amañ, ez an d'e gemered ha d'e varhekaad. »

Bremañ setu or paotr, greet e gimriad gantañ, hag en hent. O veza n'en-doa diner na gwenneg en e hodell, ne ra nemed bale heb debri, nag eva, nag ehana.

Eun devez, en em gavet e penn eul lanneg vraz, ez eas da dreuzi anezi, ha pa'z edo e-kreis al lanneg, setu e klev eun trouz en êr, kement ma sav e benn da zelled, hag eñ ha gweled diou vran oh en em ganna. E-pad ma selle piz outo evid gouzoud diwar-benn petra 'oa, e wel eun dra bennag o koueza diganto.

« Daoust petra eo, eme hemañ, red eo din mond da houzoud. »

« Gwelloc'h, eme e varh, e ve dit mond gand da hent heb distrei da goll da amzer. »

« Petra ! eme ar paotr, te 'oar komz ivez 'ta ! »

« Ya da, eme ar marh, kerkoulz ha te, ha marteze eun draig gwelloc'h. »

« Mad ! mad ! n'eus forz, feteiz ned in ahann n'am-bezo gwelet petra 'zo kouezet digand ar re-hont. »

« Keuz az-pezo, eme ar marh, ha diwezad e vezo dit. Evelato, pa fell dit mond da heul da benn, e lezan ahanout da vond ; gwaz a ze evidout ! »

Or paotr en em gav el leh ma'z oa kouezet, hag o weled ez oa eur varvoused, e krog enni en eur hoarzin hag o lavared :

« Houmañ a vezo mad eun deiz pe zeiz, ha pa ne ve ken nemed d'en em zihiza e deizioù Morlarjez. »

« Lez ar varvoused-ze, eme ar marh, ha kred ahanon, hag e ri mad. »

« Foeltr tamm ne rin ; mond a raio ganen. »

Hag hemañ neuze, p'en-doe troet da distroet anezi, a welas skrivet e lizerennou aour ez oa barvoused ar roue Fortunatus 'oa. Dastum a ra anezi en e hodell hag ahano da vale adarre, ken en em gavas en eur vro bell.

Tremen a reas dre eur hoad braz, hag eno e varh a lavaras dezañ :

« Asa, paotr, me 've mad din chom amañ, mar karfes sevel din eul lochenn gand brankou gwez. Pa vezo greet, e lezi ahanon hag ez i da-unan. Tost amañ ez eus eur gêr vraz ; eur roue 'zo enni, ha mar kerez mond d'e di da houlenn servija anezañ, e kavi tro, a gredan, da gaoud labour. Gra ar pez a vezo lavaret dit, n'eus forz petra 'vezo, ha neuze e teui amañ d'am gweled eur wechig an amzer ; me 'roio dit aliou mad. »

Hemañ a reas kement en-doa lavaret ar marh dezañ, ha pa oe en em gavet e lez ar roue, e houlennas oh mestr ar vevelien ha n'en-doa labour ebed da rei dezañ.

« Nemed ho kemered a rafen da baotr marchosi ; n'em-eus netra ken da ginnig deoh. »

« A-walh eo, eme ar paotr, me ne ran forz petra da ober. »

Sada ma oe kaset d'ar marchosi ha diskouezet dezañ an daou varh en-divije da voueta ha da skrivella. Ar paotr-mañ, evel am-eus lavaret, a oa eun dremm gaer a zen ; bravoh evitañ a vije bet diêz da gaoud. An dra-mañ a lakaas kement hini a oa el lez da gaoud avi outañ, ha dreist-oll ar baotred varchosi all. Ohpenn e oe c'hoaz : e gezeg da hemañ a wellae, ma'z oa eun drugar o gweled, hag eun tamm brao muioh evid ar re all. Ma teue neuze ar baotred varchosi da lavared etrezo ez oa red e laerje boued o hezeg da rei d'e re. Kaer o-doe teurel evez outañ, ne helljont ket morse kaoud tro d'e damall, hag a beleh o-divije gallet, pa n'oa ket gwir ? rag ne ree tamm gwelloc'h d'e gezeg evid na ree ar re all ; ha mar larteent er hiz-se ez eo, moarvad, o veza ma'z oant a ouenn da lartaad, na petra 'ta !

Ar baotred varchosi-mañ a veze roet da bep hini anezo eur houlaouenn bemdez da zeve ; ha d'or paotr e veze roet kemend-all. Hemañ avad ne zeve hini ebed, ha setu perag. An noz kenta ma kouskas er marchosi a-zioh e gezeg, e oe dihunet gand ar sklêrder a oa en e gambr, hag o selled petra a strinke kemend-all a sklêrijenn, e welas ez oa ar varvoused a oa deut gantañ 'oa ; houmañ, kouezet en noz euz e hodell, a sklêrijenne ar gambr ganti kement ha gand an heol e-kreiz an deiz.

« A zo mad, eme ar paotr, ha c'hoaz, emezañ, e lavare va marh din lezel ar varvoused-mañ. Bremañ me wel em-eus greet mad derhel anezi, rag n'em-bezo ket ezomm da gaoud goulou er marchosi 'hed an noz gand va barvoused. Kement-se muioh a yelo em godell, o veza ma hellin derhel an arhant a vezo roet din da brena goulou. »

Mad ar stal ; hag hemañ da zastum e varvoused. Kousked a eure, hag antronoz da bardaez e stagas anezi oh an treust, ma oa kaeroh ganti ar marchosi evid na oa lez ar roue.

Eur miz pe zaou a ya en-dro er hiz-se, ma teuas deizioù Morlarjez. Petra 'ra or paotr ? Mond d'en em zihiza pa oe echu e labour, hag eñ ha lakaad ar varvoused-mañ da vond da ober eun dro dre gêr. Eur wiskamant kaer a lakaas ivez, ma oa an oll souezet ha ma lavarent :

« Red eo e ve hemañ eur priñs braz ha brasoh zoken evid or roue-ni, rag eul lugern a strink dioutañ ma'z eo sklêrijennet kêr gantañ dre ma'z a. »

Ar roue a glev tud o lavared petra a oa hag a ya da weled. Souezet d'e dro, ez a da gaoud e baotr marchosi hag e ped anezañ da vond gantañ d'al lez. Ne ouie tamm piou 'oa, na petra 'ta ! Ar paotr marchosi, foughe ha lorh ennañ 'leiz e reor, a ra digorou d'ar roue a houlenn outañ piou eo hag euz a beleh.

« Me, emezañ, a zo Yann va ano ; genidig on euz eur vro bell ahann hag amañ on deut da chom eur penanad ‘zo. »

En eur lavared an dra-mañ, Yann a vousc’hoarze o weled ne anaveze ket ar roue anezañ.

« Ker kaer ha ma’z oh, eme ar roue, e tleit beza mab eur priñs braz bennag ? »

« A gav deoh ?, eme Yann. War gement-se ‘ta, c’hwi ‘gred n’eus nemed ar rouanez hag o bugale a gement a ve kaer ; distroit diwar ho mennoz, aotrou ; ar re all a hell, me ‘gred, n’eus forz a be gouenn int, beza ker kaer hag i ; hag ohpenn ‘zo, me ‘gred ez eus paotred varchosi hag a dalv rouanez war gement-se, ma ne dalvezont ket muioh zoken.

« Paotred varchosi, eme ar roue, n’int ket gwisket kaer evel ma’z oh, ha n’o-deus ket barvoused evel an hini a zougit-hu. »

« Koulskoude, eme Yann, me ‘zo paotr marchosi, ha red eo e veh dall pa ne anavezit ket ahanon. »

« Petra, eme ar roue, te eo Yann, va faotr marchosi ! »

« Ya da, roue, me eo Yann ! Kenavezo bremañ. »

« Deport, deport, eme ar roue a grap er varvoused ; sad’ amañ unan hag a garfen gweled he ferhenn, rag bez’ en-deus eur verh, war am-eus klevet, hag a zo ar gaerra a zo war ar bed. Euz a behel, eme ar roue, eh-eus-te bet barvoused ar roue Fortunatus ? »

« E feiz, eme Yann, kavet em-eus anezi du-ze e-kreiz eur park, laosket eno gand diou vran loued a oa eur jolori ganto diwar he fenn. »

Ar baotred varchosi all o veza klevet petra a oa bet diwar-benn ar varvoused, a yeas da lavared d’ar roue eh anaveze Yann ar roue Fortunatus, hag en-doa lavaret aliez dezo en-divije bet, mar karje, e verh digantañ. Ar re-mañ a lavare an dra-ze evid kaoud tro d’en em zizober anezañ.

« Mad ar stal neuze, eme ar roue, me ‘welo ha gwir a lavar. »

Hag ar roue gervel Yann da vond d’e gaoud.

« Petra am-eus klevet, Yann ? Evid doare eh-eus lavaret az-pije, mar karjes, merh ar roue Fortunatus. »

« Piou ar gaouiad, eme Yann, a zo bet o lavared an dra-ze deoh ? Biskoaz, a hellit kredi, n’em-eus bet eur zoñj a gement-se. »

« Na da ket da zislavared ar pezh a zo gwir, eme ar roue, rag ar baotred varchosi o-deus klevet ahanout-te aliez o komz diwar he fenn hag o lavared ez oas gouest, mar karjes, da gaoud anezi. »

« Koñchou int ha netra ken, eme Yann, koñchou n’eus nemed liou ar gevier warnezo. Ne gredit ket eta em-be-me kavet ar varvoused-ze e-kreiz eur waremm ? O tra ! gwell eo ganeoh ez afen da glask deoh eur verh n’em-eus foeltr biskoaz klevet ano diwar he fenn. Sad’ amañ eur c’hoari din-me avad evid eur varvoused ne ouien ket piou ‘oa he ferhenn. »

« N’eus forz pe c’hoari eo, eme ar roue, mond a rankez da gerhad hounnez din ; hag he herhad a ri, ha pa ve diêz, pe da ler a zamanto. »

Yann, beteg neuze, n’en-doa ket soñj ebed euz e varh ; neuze en-devoe avad hag ez eas trumm-ha-trumm d’e gaoud en eur ouela evel eul leue.

« Ahanta, eme ar marh, pa welas anezañ o tond ; me ‘ouie ervad e tlees dond hebdale d’am gweled, ha setu out deut. N’em-boa-me ket lavaret dit ? N’eh-eus ket sentet ouzin, setu petra en em gav ganez bremañ. Mad ! mad ! eme ar marh, kee da gaoud ar roue ha lavar dezañ pourchas timad tri lestr dit ; tri lestr, klev, hag a vezo euz ar re gaerra ; unan karget a ejenned palevarzet pe drohet pep hini e pevar rann ; an eil karget a gerh hag an trede a vill¹ ; ha goude ez aim, te ha me, d’al leh ma’z eo red.

Yann a yeas da gaoud ar roue hag a houlennas digantañ kement en-doa lavaret e varh dezañ. P’en-doe bet e houlenn, ez eas da gerhad e varh, ha kuit gantañ ha gand e listri. Ar mor

---

¹ a vill : ?

hag an avel a oa mad, ma reugjont² hent eun drugar, ha ma'h en em gavjont e penn eur ster hag a oa enk ha red-mad dezo mond e-barz, war a lavare ar marh.

« Amañ eo, eme hemañ, e tigor ar c'hoari ganeom, Yann. Taol evez mad ha laka bremañ teurel er mor, dre ma'z aim, an ejenned palevarzet, tamm amañ, tamm a-hont. Al loened gouez a zo o tond deom hag emberr or-bezo c'hoari, ma ne verzom ket evid stanka mad o genou dezo. »

Sada ma oe stlapet ejenned palevarzet d'al loened a oe laouen-braz, da roue al loened ivez. Hemañ, leun e gov,g oude liped e vourenn ker mad e oa ar bevin, a lavaras ad Yann :

« Eur paotr mad out, ha bremañ pa 'h-eus roet deom peadra da stanka or gouzoug hag or hov, ez eo leal, a gav din, e ve digollet eun draig ganeom ; ar re all a raio ar pez a garint ; evidon-me, sada zo : tenn eur reunenn euz a vouedenn va lost ha goro hi mad, ha pa 'z-pezo ezomm ahanon, n'az-pezo nemed va gervel dre ar reunenn-ze, hag eh en em gavin ganez, me ha va bandenn. »

« A zo mad, eme Yann, bennoz Doue ha kenavezo ! »

Ha Yann kuit ahano.

Pa oent en em gavet pellohig, marh Yann a lavaras dezañ :

« Bremañ eo teurel ar mill er-mêz, rag ema ar merien o tond d'on debri, nemed peadra a ve ivez da stanka anezo beteg toull o gouzoug. »

Ha Yann mond ha teurel dezo sahad en tu-mañ, sahad en tu-hont, hag ar merien a lamm warnezo ker buan, ma oent goullonderet heb na ve kollet eur hreunenn. Ar re-mañ n'o-doa ket bet eur seurt boued pell a oa.

Roue ar merien a oe kel laouen ma lavaras da Yann :

« N'eus den par dit, paotr, hag evid da zigoll, kemer unan euz va zreid a-dreñv hag lak anezañ e-touez eun tamm paper, ha dre an troad-se, pa 'z-pezo ezomm, n'eh-eus nemed va gervel hag e teuin-me ha va hrugell d'az kaoud. »

Yann hag e varh a ya bremañ adarre gand o hent, hag a-barz nemeur eh en em gavjont e bro ar gwazi. Eno e varh a lavaras da Yann diskarga e gerh dezo ; ma oe greet, hag ar gwazi, laouen, hag o roue o tond neuze d'e gaoud ha lavared dezañ :

« Kemer eur bluenn euz va lost, ha drezi goulenn ahanon, pa 'z-pezo ezomm, hag e vezi tennet a boan. »

« Trugarez », eme Yann o vond kuit.

Bremañ ar re-mañ en em gav er gêr m'ema o chom ar roue Fortunatus. Yann, diohtu, a ya d'al lez da ober e gevidi :

« Arsa, emezañ, amañ ez eus eur c'hoari ; ne ouzoh ket, moarvad, da betra on-me deut d'ho kaoud ? »

« A beleh e ouezfen-me pa n'am-beus ket klevet ? »

« Selaouit mad neuze, eme Yann : evid doare, roue, hoh-eus kollet ho parvousekenn ? »

« Ya da, kollet em-eus anezi hag, e feiz, e vije bet gwell ganen koll an hanter euz va rouantelez evid he haoud. »

« Mad ! me 'oar gand piou ema ; eur pennad ema ahann, du-ze er huz-heol, gand roue Breiz. Me am-boa kavet anezi e-kreiz eur waremm, pa'z edo o paouez koueza euz a henou diou vran a zache warnezi, evel pa vije bet kollet o fenn ganto ; en em ganna a reent diwar he fenn ken a zistage ar pluñv diouto ker stank hag an erh o koueza. A-benn eur pennad, e kouezas ho parvousekenn euz o beg, ha me a zastumas anezi hag a yeas ganti ahano da di roue Breiz. Hemañ avad, o weled peger kaer 'oa (lugerni a ree evel an heol), a gemeras anezi diganen, ha pa lennas hoh ano a oa skrivet dindan he hern, e lavaras din e ranken mond da gerhad dezañ ho merh. Eur verh hoh-eus, a lavar, n'eus ket en tu all d'he gened war douar or Zalver. Deuet on eta d'he herhad, ha dond a raio ganen emichañs », eme Yann.

---

² reugjont : ? Skrivet evel-se er skrid orin. marteze "rajont"

« Ya, ya, eme ar roue Fortunatus, mond a raio ganez, mar grez ar pezh a lavarinn dit. »

« Mar gellan, roue, e vezo greet. »

« Mad ! mad ! eme ar roue Fortunatus, gwelet e vezo warhoaz ; evelato, da hortoz, kee da zebri ha da eva ar pezh a raio vad d'az kalon, rag skuiz e tleez beza o tond euz a geid-all, ha naon eh-eus ivez, moarvad. »

« Eun tamm hag eur banne a yafe ganen », eme Yann, a stagas ganti dibismig.

P'en-doe debret hag evet, e oe kaset d'e wele.

« Warhoaz, eme ar roue, o vond d'e gas, me 'lavarinn dit petra am-eus c'hoant a rafes. »

Yann eet d'e lalla, ne oe ket rankoud luskella e garavell, ha kousked dibreder a eure heb divorfila tamm beteg antronoz. Evelato, Yann a zihunas eun draig a-barz tarz an deiz hag a yeas da gaoud ar roue.

« Ahanta, roue, emezañ, setu-me amañ ; petra a zo da ober ? »

« Nebeud a dra : deus ganen. »

Hag ar roue Fortunatus ha kas Yann en eur vagazenn vraz leun a hreun toueziet mesk-ha-mesk.

« Sed amañ da labour, paotr ; ar greun-mañ a rank beza didoueziet euz an eil heol d'egile. »

Ya, pa wel petra 'zo, a lavar outañ e-unan : « Houmañ 'zo eur gudenn din-me da zifuilla !... »

« N'eus forz, emezañ d'ar roue Fortunatus, ma n'hoh-eus nemed labouriou er hiz-se da rei din-me, ne vezo ket diêz din kaoud ho merh. »

Hag ar roue kuit en eur hoarzin, ha Yann hag en em astenn a-stok e gorr war eur bern brazed da gousked.

Deut mare kreisteiz, Yann a oa mik atao, hag a rohe evel eur morhoh, pa zeuas ar plah da zegas e lein dezañ ; rankoud mad e oe dezañ dihuna.

« Mar deo evel-se e labourez-te, emezi, ne vezo ket pell ar stal ganez amañ ; diwall oh da grohenn, mar kerez ; dond a raio an noz warnout ha ne vezo greet netra. »

« Degas va lein din, eme Yann, ha lez da storlok bremañ, n'eo ket te a zamanto, emichañs. »

Ha Yann ha debri e lein, fumi eur hornad butun, ha dao adarre war e livenn-gein da gousked.

Tost 'oa an heol da guzed, pa zihunas.

« Arsa, evelato, emezañ, pred eo ober eun dra bennag, a gredan, gand aon na ven gwasoh... Roue ar merien, eme Yann, te az-poa lavaret din ez-pije dizammet ahanon euz va foan, m'am-bije. Deus 'ta, te ha da vandenn ; deus afo da renka ar greun-mañ pep hini en e vern, evel ma'z eus lavaret din. »

Hag ar merien, o tond diohtu euz a bep korn, a zastum ar greun buannoh evid ma lavaran deoh. Kement a oa anezo, ma chomas unan da zelled oh Yann, droug enni, o veza n'he-doa kavet greunenn ebed da zougen ; eet 'oant oll gand ar re all.

Greet al labour, ar roue Fortunatus en em gav da guz-heol, hag o weled ez oa deut Yann a-benn euz e daol, e skrabe e benn hep kaoud debren. Yann avad a oa laouen ha fouge ennañ.

« Ahanta, roue, koan a vezo emichañs ? »

« Ya, ya, eme ar roue, deus, rag naon a dleez da gaoud. »

« Eun nez-damant : gwasoh labour am-eus greet ; ne deo nemed eur belbiach hoh-eus roet din. »

Yann a zebri neuze e goan, a ev eur banne hag a gousk divorfil. – Brao ! Antronoz vintin ar paotr a ya seder da gaoud ar roue Fortunatus hag a lavar :

« Petra 'zo c'hoaz da ober dre amañ, livirit ? Arabad eo deoh lezel ahanon da hoari, evel deh. »

« Nann, nann, eme ar roue, ne hoaries ket ; deus ganen. »

Hag ar roue Fortunatus ha kas Yann e-harz eul lenn vraz ; evel eur mor 'oa al lenn-ze.

« Setu petra 'zo da ober, eme ar roue : teurel an dour euz al lenn-mañ aze, en tu all, gand ar skudell-mañ, ha lakaad dioh eun tu ar pesked a zo mad da zebri, hag ar re vihan a lezi da veva dioh eun tu all. Labour bremañ ahann da noz pe evel a giri, rag da guz-heol e ranko beza greet ar pez a lavaran dit. »

« Ne vezo ket red din c'hwezi, eme Yann. It atao, roue, kaer ho-pezo, ho merh a vezo din, pa lavaran. »

Ar roue war gement-mañ a ya kuit ahano ha Yann a grog en e skudell.

« Ped diaoul ! emezañ, o trei hag o tistrei e skudell a oa eur grogenn vrennig toull. Ya, e feiz, emezañ, sad' amañ eur benveg da labourad ! N'eus forz, greet e vezo al labour, pa'm-bezo amzer e-verr a-raog kuz-heol. »

Ha Yann ha gourvez eno dindan eur wezenn fao da ober eur vorenn beteg lein. Ar plah a zeu da zegas e bred dezañ, ha Yann a oe red da zihuna adarre.

« Sed amañ eun oristal, eme ar plah ; ne ra nemed debri boued ha kousked beb eil, hag evelato e vez greet e labour e poent hag en amzer ; red eo ma ve eur sorser ha n'ema ket e-unan. »

« Daoust ha piou a ve amañ nemedon-me ? eme Yann. Tavit ho kenou, me ho ped, va flahig-me, rag ha pa na rafen-me foultre vad, petra 'ra se deoh ? »

Yann neuze a zebr e lein, a fum e gornad butun hag en em laka da gousked koulz ha biskoaz.

Dihuna a reas war-dro eun eur a-raog kuz-heol.

« Asa, emezañ, kaoud a ra din eo diwezad anezi ; red eo ober eun dra bennag. »

Hag eñ ha gervel d'e gaoud roue ar gwazi, ha lavared dezañ diwar-benn petra 'oa.

Pa oe deut ar vandenn, ar gwazi a lavaras da Yann :

« Ne vezo ket pell an abadenn, ma n'eus nemed dizeha al lenn-ze. »

Hag ar gwazi ha mond ha dizeha al lenn gand peb a vegad dour, kement a oa anezo. Ar pesked braz a oe taolet war ar zeh hag ar re vihan e dour al lenn nevez.

Ar roue Fortunatus en em gavas da guz-heol hag o weled ez oa greet gand Yann kement en-doa gourhemennet, e teuas poan spered dezañ.

« Em-eus aon, emezañ, na rankin koll va merh en taol-mañ. Evelato, gwelet e vezo c'hoaz, ha mar bez da roue Breiz, e hounezo anezi. »

Yann a zelle ouz ar roue Fortunatus en eur hoarzin goap ; egile avad a hoarze melen hag en-doa neh ; ha n'oa ket heb abeg ; rag Yann a ouie e teuje a-benn euz e daol, n'eus forz petra 'vije roet dezañ da ober.

Ar paotr Yann a zebras hag a evas hag a gouskas evel an deveziou a-raog. Antronoz vintin e oe kaset gand ar roue da eur hoad braz, hag eno e oe roet dezañ binviachou euz ar re wella : eur bal, eun trañch hag eur vouhal brenn evid diskar ar hoad, e fagodi, e faouta hag e gordenna a-barz an noz ; kant devez-arad bennag a oa dindan ar hoad-se.

« Ar roue-mañ a zo eun den diod, eme Yann, ha kredi a ra dezañ ez in-me da derri va horv da ober va labour ? »

Hag ar paotr ha foultra e bal, e drañch hag e vouhal oh ar wezenn genta en em gavas eno, ha terri anezo, ker bresk e oant.

« Kee atao, koz roue, kaer az-pezo klask mired na zeufe da verh ganen-me, dond a raio, m'hen tou, ha pa ve droug ennout. Da hortoz, me 'ya da ober eur vorenn. »

Ha Yann da gousked diohtu. Goude debri e lein, e kouskas adarre beteg ar pardaez, ha pa welas ez oa an heol izel, e klaskas reunenn roue al loened hag e halvas anezañ.

Hemañ en em gav diwar herr :

« Petra 'zo, Yann ? », emezañ.

« Ar hoad-mañ da ziskar, da faouta, da fagodi, da vernia. »

« N'eus ken ? », eme roue al loened.

« Nann, eme Yann, goude eh ehani. »

« Neuze ne vezo ket hir ar pennad labour, eme roue al loened, rag ema greet bremañ ha greet mad. »

« Gwell a ze, eme Yann, hag ho trugarekaad. »

An heol a oa o vond da guzed, pe'n em gav ar roue Fortunatus en eur skrabad e benn, evel pa vije bet o rañvad lin.

« Foutouilenn, ne dalv ket din, emezañ, klask c'hoari ouzit, kaoh on ganez, mestr an dud out, va faotr, ha birviken n'em-bije kredet e vije bet eun den evid ober traou ker burzuduz. Eur maout out, a lavaran dit, ha gounezet ah-eus va merh, n'on mui evid mired ouzit da gas anezi ganez d'az pro. »

Yann, laouen a hellit kredi, o kleved ar roue Fortunatus, a zebras evel daou, a evas evel c'hweh hag a gouskas evel eur varrikenn.

Pa zavas antronoz, an heol a oa uhel. Merh ar roue Fortunatus a ya neuze d'e gaoud hag a lavar dezañ :

« Red mad eo din, emezi, kuitaad va zad evid mond ganeoh da gaoud roue Breiz, en-deus va goulennet da bried. Evelato, a-barz m'en-devezo ahanon-me e vezo souezet, rag arabad eo kredi ne gavin-me ket labour dezañ da ober, ha d'e dud ivez. »

Yann hag e briñsez a yeas ahano neuze war-zu Breiz, e peleh en em gavjont abred. Degemeret mad e oent, rag er vro-ze a-viskoaz ez eus bet greet enor d'ar merhed. Evelato, ar briñsez he-devoa keuz, gwalh he halon, o veza eet kuit euz he bro ha dioh he zad. En eur vond e tifronke puill an dour euz he daoulagad hag e lavare :

« Kenavezo, va zad, kenavezo, tud va bro, kenavezo, va hastell kaer, te 'zo douget gand peder chadenn aour ha gand pevar leon, ar re greñva 'zo er bed ! Ennout-te on bet ken eüruz ! Ha da alhweziou aour, da betra e vent-i mad din-me hiviziken, nemed da greski va glahar ha va anken ? »

En eur lavared an dra-ze, e stlapas anezo pell diouti er mor.

Roue Breiz, pa welas ar briñsez kaer-mañ, a oe laouen e galon hag a lavaras dezi e karje beza karet ganti.

« Fiziañs am-eus, emezañ, e vezim eureujet a-barz nemeur amañ, pa'z oh deut d'am zi. »

« Salokras, eme ar briñsez, ne vezin ket c'hoaz, rag a-raog m'ho-pezo ahanon-me, e kavot hir an amzer. A-barz dimezi, me a rank kaoud amañ va hastell kaer a zo douget war beder chadenn aour ha gand pevar leon. »

« Penaoz e livirit, priñsez ?, eme roue Breiz. « Piou a ve birviken evid degas deoh ho kastell amañ ? »

« Degaset e vezo, roue, emezi, pe anez ne zimezot ganen birviken. An hini a zo bet oh va herhad-me da zond amañ, a zo den a-walh evid degas va hastell ivez, me 'gred. »

« Neuze, eme ar roue, e ranko mond pe astenn e houzoug dindan ar gontell. »

« Grit evel a gerot war gement-se, hogen evid ar pezh a lavaran-me a vezo greet, pe ne vezin birviken pried deoh. »

Neuze roue Breiz a halvas Yann da zond d'e gaoud.

« Asa, eme ar roue dezañ, amañ ez eus eur c'hoari all ; red eo dit, paotr, mond da gerhad kastell aour merh ar roue Fortunatus. »

« Red eo, roue, e ve kollet ho skiant ganeoh ; mond da gerhad euz a geid-all amañ eur hastell en e bez ? Piou en-deus roet deoh da gredi e ven evid ober traou er hiz-se ? »

« N'eo ket a-walh komzou, eme ar roue ; mond a rankez, pe a-benn tri devez hag hirio e varvi ; gra bremañ ar pezh a giri, n'em-eus mui netra da lavared dit. »

Yann a oe neuze neheto evid na oa bet biskoaz : “Evid doare, emezañ, ne vezo distag ebed d'al labouriou“.

Hag ar paotr da gaoud e varh adarre, en eur skuilla daelou hag o lavared dezañ e varvje en dro-mañ.

« Hag evid petra ? », eme ar marh.

« O veza ma'z eo red din mond da gerhad kastell aour merh ar roue Fortunatus, a zo dindannañ peder chadenn aour ha pevar leon, ar re greñva a zo er bed. »

« Kelennet mad am-boa ahanout, eme ar marh ; me 'ouie ervad petra 'vije en em gavet ganez ; dizemt out bet ha bremañ out kastizet, gwaz a ze ! Warhoaz ez aim en hent, hag e welim ha ni a vezo evid kaoud d'ar roue ar pezh en-deus goulennet. »

Antronoz ar re-mañ a yeas ahano, hag o veza en em gavet e-kichenn kêr ar roue Fortunatus, ar marh a lavaras da Yann klask e reunenn ha gervel roue al loened. Yann a reas diou lavar ar marh, ha setu al loened oh en em gaoud gand o roue.

« Setu-ni amañ, Yann, petra 'zo da ober ? »

« Eun tamm labour ha n'eo ket ebat, rag ar pevar leon braz a zo dindan kastell ar briñsez a rank beza lazeta, mar doh evito, eme Yann. »

« Mar dom evito, eme roue al loened, bremaig e welot ; ne vezo ket pell an abadenn. »

Sada neuze diohtu eur brezel hag eur freuz digounnar o tigeri gand ar baotred vrag-mañ ; ficha a ree ganto ar bleo hag ar hig ma'z oa eun drugar, hag eun trouz ohpenn ma krene ganto ar vro tro-war-dro. Sada lazeta unan euz a loened ar hastell ; frigas a zo gwasoh c'hoaz, daou leon all a zo bloñset ; koueza ha mervel a reont ; bremañ n'eus mui nemed unan. Ne oe ket hir e abadenn, ha ne hellas herzel pell oh ar re all.

Pa oe lazeta ar pevar leon, e oe sachet war ar hastell diwar bouez ar peder chadenn aour hag ez eas etrezeg ar mor ha chom eno war an dour, kompez evel eul lestr. Ma oe staget neuze gand ar peder chadenn oh diadreñv lestr Yann a dennas anezañ d'e heul, ker brao ha tra. An avel neuze o tond da hweza mad d'o has d'ar gêr, eh en em gavjont abretoh evid na oant gortozet.

Roue Breiz, o veza ma veze bemdez en e brenest o selled hag-eñ a welje Yann o tond, a welas da genta al lestr hag ar hastell war e lerh ; direded a eure da lavared d'ar briñsez :

« Deut da weled, e me ar roue, sellit, gweled a rit a-hont ho kastell kaer ; ema o tond a-hont en tu all da enez Benniget. Deut 'ta buan da weled hag e welot ez eo gwir a lavaran. »

Houmañ ne grede ket, ha pa welas e lavaras :

« Gwir eo, emezi, va hastell-me eo, anaoud mad a ran anezañ ; en em gaoud a raio hebdale, rag an avel hag ar mor a zo mad dezañ da zond. »

« Bremañ emichañs, eme ar roue, n'eus netra ebed ken a gement a virfe ouzoh da eureuji ganen. »

« A gav deoh ? », eme ar briñsez. « Me 'wel ervad ema va hastell aze ; na petra 'dalv ? Sellit mad outañ, roue Breiz, ha ne welit-hu ket eo prenet an dorjoug ? Koulskoude, penaoz ez in-me e-barz, ma n'eus ket a alhweziou ? Ha ne deus³ hini, rag taolet int bet ganen er mor, n'ouzon peleh, pa'z edon o tond. Kasit unan euz ho perz da glask anezo e rouantelez ar pesked ha d'o degas din ; anez, m'her lavar deoh, birviken ne eureujin. »

« Sed amañ eur c'hoari all, eme ar roue ; foeltr biskoaz n'em-eus gwelet merh par da houmañ. Ha perag an diaoul on-me bet ken diod da vond keid-all da glask eur wreg, pa'm-bije kavet dre amañ koulz ha gwelloc'h eun tamm brao ? Evelato, ha pa ne fellfe ket dezi, eureujet e vezim, pe e vezo gwelet, rag e feiz, n'on ket eet beteg keid-mañ evid chom bremañ a-zav krenn e-kreiz an hent. Lavaret ne vezo ket war va lerh ez eo bet eur verh rog ha morgant treh din-me. »

Ar roue a lavare an traou-ze etre e zent, a hellit kredi, rag n'oa ket diod anezañ da vond da glemm kreñv diwar-benn ar pezh brao-ze ; keuz en-divije bet.

« Ha penaoz, emezañ neuze kreñv dezi, penaoz e vezo kavet an alhweziou-ze, mar demaint du-ze e goueled ar mor, ne oar den e pe leh, nemed Doue hag ar pesked ? Gwelloc'h e ve, a gav

---

³ ne deus : n'ez eus.

din, lakaad ober alhweziou nevez, alhweziou aour evel ar re all ha koulz hag i, pa hellot ganto serra ha prenna dorjoug ho kastell. »

« Me n'em-eus ezomm ebed euz a alhweziou all, va alhweziou-me a fell din ha bez' em-bezo anezo, pe ni 'welo. Ma ne fell ket deoh, n'hoh-eus nemed lavared ha leuskel ahanon da zistrei da di va zad. »

« Oto ! oto ! eme ar roue, hoh alhweziou ho-pefe diganen, ma ven evid rei anezo deoh ; ne gav ket din e hallfen, gwaso zo ! rag n'eus den em rouantelez hag a ve evid o haoud hag o degas din euz a oueled ar mor. »

« Ha n'hoh-eus ket aze Yann, emezi neuze, gouest a-walh eo d'o haoud, emichañs, p'endeus degaset ahanon-me amañ ha va hastell ivez ; n'eus nemetañ a gement a ve evid ober ar pez a lavaran, hag ober a raio, pe birviken me ne zimezin ganeoh : grit bremañ evel a gerot, eur wech evid mad. »

« Greet e vezo », eme ar roue.

Ha diohtu ha kemenn Yann da zond d'e gaoud.

« Eun dra bennag a-nevez a zo adarre, emezañ, ha n'em-bezo peoh nag ehan ebed evid doare, ken na vezin maro ; deom da weled, pa'z eo red. »

Ha Yann ha mond hag ar roue ha lavared dezañ :

« Amañ, paotr, ez eus eur c'hoari all ; kalz a droiou ah-eus greet betek-henn ; hag an dramañ ne vezo ket ar vihanna ; an diweza e vezo, a gredan, avad. Setu petra 'zo. Degaset eh-eus amañ, kastell merh ar roue Fortunatus ; ha n'e ket gwir ? »

« Ya da », eme Yann.

« Eveseet eh-eus outañ, prenet kloz e oa warnañ an doriou hag ar prenestou, ha da zigeri anezo n'eus alhwez ebed. An alhweziou-ze a oa gand ar briñsez p'ah-eus degaset anezi amañ, hag, en eur zond, e stlapas anezo er mor, ha bremañ e lavar e ranko o haoud, petra bennag ne oar den e pe leh emaint. »

« Ha penaoz, roue, e kavin-me anezo ? »

« Me ne ran forz penaoz o havi ; kavet e vezint pe diwall oh da grohenn. »

« Mad ! mad ! eme Yann, pa'z eo red, ez in. »

Ha kuit ahano da gerhad e varhig, ne eur gravad kostez e benn.

En em gavet er hoad ma'z edo, Yann a lavaras :

« Asa, va marh kêz, emezañ, me 'garfe beza maro pa zoñjan e kement a zo red din da ober. Bremañ ez eus lavaret din gand ar roue e rankan kaoud alhweziou aour ar briñsez, a zo kollet du-ze er mor, taolet ganti ne oar ket e pe leh. »

« Kee atao, Yann, eme ar marh, n'out ket tost da baouez. Lavaret em-boa dit ez-pije bet keuz da veza kaset ganez ar hoz varvouskenn-ze. N'eh-eus ket sentet ouzin, ha bremañ e welez petra petra 'zo. Warhoaz, eme ar marh, ez aim adarre en hent evid gweled ha ni a hello kaoud an alhweziou-ze. »

Antronoz, sada ind-i war ar mor glaz, hag ar marh ha lavared da Yann :

« Klev ganen, laka karga da ganoliou ha tenn heb distag, diou an daou du, ken na zeuio roue ar pesked da houlenn diganez petra a fell dit. »

Yann neuze a ra tenna gand e ganoliou, ken a gren an douar hag ar mor, pesked hag all. Roue ar pesked a zeu d'e gaoud hag a lavar :

« Asa, Yann, peseurt droug on-eus-ni greet dit, lavar, evid dond da denna warnom evel a rez ? »

« N'hoh-eus greet droug ebed din, eme Yann, ha mar tennan, evel a ran, eo dre m'am-boa c'hoant da weled ahanoh ha da glevet ganeoh eun dra bennag diwar-benn alhweziou aour a zo kollet er mor. Daoust ha n'ho-pe ket kavet anezo ? »

« E feiz, Yann, ne oufen lavared ger dit war gement-mañ ; meur a dra a vez kollet bemdez er mor ha labour a ve da glask ma ve rankoud⁴ kaoud anezo. Evelato, me ‘ya da weled ha ne vezo ket gallet kaoud an alhweziou a houlennez, mar gellez lavared din e pe du int kouezet er mor. »

« Penaoz e lavarfen, eme Yann, ne ouzon ket va-unan. An alhweziou-ze a oa gand merh ar roue Fortunatus, pa’z edo o tond euz a di he zad da Vreiz, hag o veza ma oa droug enni, moarvad eo hi he-deus strinket anezo er mor. »

« Mad ! mad ! eme roue ar pesked, mar kerez lezel ahanom e peoh hiviziken, me a lakaio degas anezo dit, pe ne raio den, a gredan. »

« Peoh ho-pezo, eme Yann, n’hoh-eus bremañ nemed labourad. »

Ha roue ar pesked gand eur zutadenn ha gervel ar re all d’e gaoud, hag i diohtu ha dond endro dezañ stankoh evid gwenan en eur gestad. Lavared a ra dezo :

« Tostait amañ an eil goude egile, ma welin piou oh. »

Hag i ha dond, hag ar roue, o selled piz, a welas n’edo ket ar miner⁵ o en o zouez.

« E peleh eo chomet an treineller fall-ze adarre ?, eme ar roue. Henez ne deo morse evid en em gaoud gand ar re all, pa vez ezomm. »

« Ema-eñ o tond, eme unan euz ar pesked, eun difred⁶ ‘zo war e gorv, evel pa ve o sacha eur pez karreg war e lerh. »

« Asa, eme ar oue, petra eo dit beza ken diwevad o tond, lochore braz ma’z out ? »

« E feiz, eme ar miner, me a oa o sevel va lojeiz, hag evid ober va labour, e ranken klask danvez ; sammet on c’hoaz, evel a welit, gand ar pez am-eus kavet evid ober va hastell evel ma’z eo dleet. »

« Ha petra eo an dra-ze ah-eus kavet ? « , eme ar roue dezañ.

« N’on dare, eme ar miner, gwelit hoh-unan. »

Ar roue, pa zellas outañ, a welas ez oa an alhweziou a glaske Yann anezo ‘oant.

« Sell, eme roue ar pesked da Yann, sad’ amañ an alhweziou a houlennez, moarvad ; kemer anezo pa eh-eus ezomm. Arabad eo dond hiviziken avad da ober poan ebed deom, rag ni ne reom gaou oh den hag a lez an dud war an douar, ha ne houlennom diganto nemed ma lezint ahanom ivez er mor, da veva ha da vervel. »

« Gwir a livirit, ha mar gellan, eme Yann, n’ho-pezo droug ebed mui euz va ferz ; m’am-eus greet eun tammig trouz deoh, ‘oa rankoud din ober evid kaoud an alhweziou-mañ. Ho trugarekaad eta, roue ; kenavezo ! »

Ha da zistrei da Vreiz gand e alhweziou hag e varh.

P’en em gavas, e oe mall gantañ mond da gaoud ar roue a oa lorch ennañ, pa welas Yann distro ken abred.

« Petra, emezañ, distro out, Yann ? »

« Ya da, roue, ha ganen, gwella a zo, an alhweziou aour hoh-eus goulennet. »

« Eun den out, Yann, eme ar roue, ha ne ouzon ket petra da rei dit evid kemend-all a boan eh-eus bet evidon. »

« Gwella a gavjen a ve mad, eme Yannig, eo m’ho-pe ar vadelez d’am lezel hiviziken da ziskuiza ; gwall dorret eo va horv gand al labouriou am-eus greet pell ‘zo . Ne ve ket droug din bremañ, a gredan, chom er gêr heb mond da foeta hent dre gement bro a zo. »

« Hiviziken, eme ar roue, n’ez-pezo mui bale ebed da ober, ha pa vezin-me eureujet gand merh ar roue Fortunatus, me a zigollo ahanout evid kement ah-eus greet evidon. Evid bremañ,

---

⁴ rankoud : evel-se er skrid orin. Ma ve red, ranket.

⁵ miner : notenn gand an oberour : Ce que le conteur breton appelle *miner* doit être le *grand lançon*, poisson rond, mince et très allongé, ayant une mâchoire longue de plusieurs centimètres et très pointue. Cette mâchoire lui sert à percer le sable et la vase où il vit souterrainement, à l’instar des mineurs ou ouvriers des mines dans les galeries.

⁶ eun difred : notenn gand an oberour : difreta, étirer, faire allonger.

e gwirionez, ez on re douellet gand ar briñsez-se evid galloud ober netra all ebed. Gortoz eta, Yann, da boan ne daio ket da goll. »

Hqag ar roue ha kemered an alhweziou aour, ha Yann kuit ahano.

Ar roue a yeas diohtu gand an alhweziou-ze da gas anezo da verh ar roue Fortunatus.

« En taol-mañ, emezañ, ez oh din, rag ne gredan ket e hellfeh digarezi pelloh beza va fried. »

« Nann, emezi, n'em-eus ken nemed eun dra da gaoud diganeoh a-raog dimezi, ha kredi a ran em-bezo an dra-ze, pa'm-eus bet an traou all. Ar reket-se am-eus da houlenn eo ma vezo devet e-beo Yann, e-kreiz leur gêr. »

« Petra !, eme roue Breiz Penaoz e rin-me evid devi eur paotr en-deus greet kemend a vad evidon, goude m'emaon o paouez lavared dezañ e vije digollet mad diwezatoh evid kemend en-deus greet. »

« Gwaz a ze, eme ar briñsez, mar hoh-eus c'hoant d'am haoud, eo red e ve greet kement-se. »

« Mad ! mad ! pa'z eo red, e vezo greet, rag n'eo ket eun den a viro ouzin da gaoud ahanoh. »

Sada beh, en taol-mañ, war gorv Yann adarre ! Ar roue a laka kemenn dezañ dond d'e gaoud. Yann, pa glev ez eo galvet gand ar roue, a zo lorch ennañ o kredi, war e vennoz, ez eo evid kaoud e hobr eo en dro-mañ.

Paour-kêz Yannig ! Distroet e vezo da benn dit bremaig, pa glevi petra 'zo a nevez.

Sonn e benn gantañ, ez eas da gaoud ar roue ; izel e tistroas ahano.

« Petra 'zo, roue, eme Yann ; galvet on ganeoh, am-eus klevet. »

« Ya da, Yann, hag eur boan vraz eo din lavared petra 'zo ; goude kemend ah-eus greet, ne oufe c'hoarvezoud gwasoh ganez, kleo : merh ar roue Fortunatus a houlenn ma vezi devet e-beo e-kreiz leur gêr, ha barnet out da veza devet ; rag-se 'ta gra bremañ da bak, kenta ma helli ; ne dalv ket dit klask gina, devet e vezi, pa fell d'ar verh vraz-ze. »

« A zo mad, roue, eme Yann ; evelato, astenn din va buhez e-pad daou zevez hed-a-hed a gavfen e ve mad da ober va fakad. Ouspenn 'zo, n'eo ket brao distalia diwar ar bed ker buan ha lavared, rag marteze ne ven ket degemeret mad er bed all. »

« Daou zevez az-pezo, Yann, diou da houlenn. »

« Ho trugarekaad, roue », eme Yann, a ya ahano ker sioul ha tra, da gaoud e varh d'ar hoad.

En eur vond e lavar outañ e-unan :

“Sed amañ penaoz ema ar rouanez, setu va gobr-me ; talvezoud a ra ar boan mond d'en em laza evid ober vad da seurt-se ; en o hreiz, evid doare, n'eus nemed mein e-leh kalon.”

Yann, en em gavet gand e varh, a lavaras dezañ :

« Deut on er wech-mañ da gimiada diouzit evid mad ; greet ar stal ganen, ha barnet on gand ar roue da veza devet e-beo e-kreiz leur gêr. Kenavezo 'ta, va marhig kêz, en em guitaad a rankom bremañ ; a-benn daou zevez hag hirio ne vezo mui nemed ludu ahanon. »

« Sed aze petra eo chom bep senti ; ma n'az-pije ket kemeret ar hoz varvoused-ze, e vijes kuit bremañ da veza devet. Evelato marteze ne vezi ket devet c'hoaz. selaou ganen : ha n'eh-eus-te ket eur mignon bennag e marchosi ar roue ? »

« Eo da, eme Yann ; unan am-eus hag a rafe eur vad bennag evidon. »

« Mad ! eme ar marh ; kee d'e gaoud ha lavar dezañ klask dit eur voutaill, eur stouv d'he bounta, eur skrivell hag eur bros pe balouer. Ne deus ezomm netra ebed ken. Pa'z-pezo bet an traou-ze digantañ, deus amañ afo d'am haoud, ha me a lavaro dit petra az-pezo da ober. »

Yann diohtu a zistro ahano da gaoud e vignon d'ar marchosi, hag en-devoe digantañ ar pez a houlennas ; ha d'ar red, kuit war e hiz, da gaoud e varh d'ar hoad.

Hemañ a lavar da Yann :

« Skrivell mad ahanon, ha dastum er voutaill, gand ar palouer, ar boultrenn ha kement a gouezo diouzin. »

P'en-devoe greet Yann ar pezh a lavare e varh dezañ, ar voutaill ne oa ket hanter leun, na tost zoken.

« N'eus forz, eme ar marh, laka dour e-barz da beurgarga anezi, ha diwall d'he holl avad. Bremañ n'az-pezo mui ken tra da ober nemed mond da gaoud ar roue, ha lavared dezañ e karfes ober da lochenn e-kreiz ar bern keuneud a zo dastumet da zevi ahanout ; ha goulenn ivez digantañ amzer da ober da bedennou, a-raog ma'z i da glask rouantelez ar Baradoz. Kas ganez eur skabell da azeza. Neuze, eet e-barz, e tenni da roched diwar da dro, ha gand ar pezh a zo er voutaill e walhi da izili hag e froti anezo endra helli. Goude m'az-pezo en em hlebiet evel-se penn-kil-ha-troad, gand ar pezh a chomo er voutaill, e walhi ivez da roched, ha pa'z-pezo gwisket mad anezi en-dro dit, e lavari d'ar roue c'hweza an tan, pa garo, warnout. »

Yann a reas penn-da-benn kement a oa bet lavaret dezañ gand e varh, ha p'en-devoe lavaret d'ar roue c'hweza an tan, ar flamm diohtu a lammas ha buan gand ar heuneud, ma oent devet buannoh evid n'am-eus lakaet da skriva an dra-ze amañ.

Pa'z edo an oll o keuzia da Yann hag o lavared ez oa pehed devi eur seurt paotr koant, eur paotr a galon vad eveltañ, setu neuze ha Yann hag ober eul lamm euz a-douez ar glaou ruz, en eur grena en e oll izili gand ar riou ; n'oa ket evid herzel, emezañ.

« Burzud ! burzud ! », a lavaras an oll , « eur zant eo pe eun diaoul. »

« N'eo ket eun diaoul eo, eme an dud o voda en-dro dezañ ; sellit outañ peger kaer eo ! An hanter eo koantoh evid ne doa a-raog. »

Ha gwir avad, hag an oll a oa eno souezet ha mantret, a hellit kredi.

Ar briñsez, deut da zelled, a oe souezet ivez kement hag ar re all, hag he halon neuze o tond en eun taol da gared Yannig, o weled peger koant 'oa deut da veza, ar briñsez a lavaras d'ar roue :

« Sed' aze eur paotr avad ! Ma vijeh-hu ker brao den ha Yann, e vijeh bet meleour va daoulagad, hag e vijen bet eüruz war an douar. »

« Ha ma rafen-me eveltañ, eme ar roue d'ar briñsez, marteze e teufen ivez ker kaer ha ma'z eo. »

« E hallfeh dond marteze », eme ar briñsez.

Houmañ ne lavare an dra-ze nemed evid paka ar roue, dre m'he-devoa bremañ muih a hoant da zimezi gand Yannig eged da vond d'an dour d'en em veuzi.

Ar roue, ken diod hag eul leue briz, a laka degas di eur pezh bern keuneud ; mond a ra en e greiz, evel Yann ; ha diohtu e oe c'hwezet an tan warnañ. Ne badas ket pell tantad ar roue ; en eun taol-kont e oe mouget, devet ha pulluhet kig, krohenn, eskern hag all, heb na chomas anezañ nebeutoh evid netra. Evel-se e oe greet eur paotr koant anezañ !

Neuze ar briñsez, laouen, a lavaras da Yann :

« Te eo eh-eus greet an taoliou kaerra, te eo dre ze a dle beza roue bremañ, ha roue e vezi, ha me da rouanez. »

Hebdale e oe greet an eured ganto gand pep seurt lid ha levenez ; ha kredi a hellit e oe ganto eur friko ar seurt ne oe ket bet gwelet pell a oa. Goude ma oe distaget diou an eured, Yann a yeas da gaoud e varh d'e gastell brankou, da lavared dezañ petra a oa c'hoarvezet, ha d'e drugarekaad evid kement vad en-doa greet dezañ abaoe ma oa deut euz a di e gerent. Ar marh neuze a lavaras : « Bremañ me 'ya da zistrei d'am bro, n'am gweli mui hiviziken, rag hiviziken kennebeud n'ez-pezo ezomm ahanon. Kenavezo 'ta evid mad ! Lavaret am-boa em-bije greet vad dit endra helljen ; greet em-eus, a gredan, hervez va galloud ; kenavezo da viken ! »

Hag ar marh ahano kuit d'ar gêr, ha Yann d'e lez da gaoud e rouanez yaouank.

War am-eus klevet e oe eüruz ganti e-pad e vuhez, hag e oe ker mad outañ ha ma'z oa bet rok a-raog oh ar roue.

Evid peurlavared bremañ : Ar marh a zo bet kemend-all a ano anezañ er marvaill-mañ, a oa tad Yannig, deut da zeski skiant dezañ ha d'e ren dre hent poaniuz ar vuhez.